

UZASADNIENIE

Projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie przyjęcia programu wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego pod nazwą „Program Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020-2030” wykonuje upoważnienie z art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 15 września 2017 r. o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1813, z późn. zm.).

Strategicznym celem rządowego programu pn. „Program Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020-2030” jest wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego przez rozwój edukacji dorosłych w formie grundtvigiańskich uniwersytetów ludowych.

Najważniejsze dokumenty strategiczne na poziomie europejskim oraz krajowym potwierdzają jednoznacznie potrzebę rozwoju oferty edukacji pozaformalnej dla dorosłych, odpowiadającej na indywidualne potrzeby uczestników i docierającej do obszarów o znacznych niedoborach oferty edukacyjnej o charakterze systemowym. Koncepcja uczenia się przez całe życie zakłada rozwój indywidualny i rozwój cech społecznych we wszystkich formach i wszystkich kontekstach – w tym w ramach edukacji pozaformalnej, stawiając jednostkę w centrum procesu nauczania.

Uniwersytety ludowe są sprawdzoną historycznie i merytorycznie adekwatną formą podjęcia wielu istotnych wyzwań na polu pozaformalnej edukacji dorosłych, kierują się bowiem następującymi zasadami i celami:

- sięgając do tradycji uniwersytetów ludowych w Danii oraz dziedzictwa uniwersytetów ludowych w Polsce, czyli folkehøjskoler Grundtviga, są one politycznie neutralne i zachowują programową autonomię,
- są sprawdzonym w historii ogniwem polityki oświatowej i społecznej, wzbogacają system oświaty w większości pozaformalnej (podejmują m.in. kompensacyjne formy edukacji i wychowania),
- edukują i wychowują dla wolności i demokracji, duchowego rozwoju człowieka, realizując jego potrzeby, uzdolnienia i pasje,
- ich program, oparty o pedagogikę wspólnoty, głębokie więzi międzyludzkie, a równocześnie o autonomię i wolność słuchacza w więzi ze środowiskami lokalnymi, sięga do źródeł kultury ludowej, pomaga odkrywać tożsamość „małej ojczyzny”, uwzględniając współczesne zainteresowania i potrzeby cywilizacyjne,
- wpisując się w reformy ustrojowe i gospodarcze pozwalają kształcić odważnych gospodarzy, menedżerów gospodarczych, ludzi zdolnych przewodzić środowiskom lokalnym, działaczy samorządowych, animatorów oświatowych i kulturalnych, twórców kultury i polityków,
- programy edukacyjne uniwersytetów ludowych są platformą dialogu rozmaitych nurtów oświaty, edukacji i wychowania, współdziałania z kościołami oraz ze stowarzyszeniami oświatowymi, kulturalnymi i innymi ruchami oraz organizacjami społecznymi czy jednostkami samorządu terytorialnego (np. bibliotekami, domami kultury itp.), które w swych programach podejmują działania zgodne z ideałami i tradycją uniwersytetów ludowych.

Do wykorzystania potencjału uniwersytetów ludowych w realizacji zadania poszerzenia i ubogacania oferty edukacyjnej dla osób dorosłych w Polsce potrzebne jest wsparcie instytucjonalne rozwoju uniwersytetów ludowych, zarówno w wymiarze ilościowym tj. przez pomoc w uruchamianiu nowych placówek, jak i zwiększanie oraz doskonalenie ich oferty programowej łączącej edukację zawodową dorosłych ze wspieraniem aktywności obywatelskiej na rzecz lokalnego środowiska i osobistym rozwojem.

Program zakłada wsparcie już istniejących uniwersytetów ludowych, reaktywację placówek, które z różnych przyczyn zaprzestały czynnej działalności edukacyjnej, tworzenie nowych uniwersytetów ludowych i wspieranie ich rozwoju, oddziaływanie na społeczności lokalne ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów o podobnej misji, celach i zadaniach, a także budowanie sieci i partnerstw oraz popularyzację modelu edukacji grundtvigiańskiej.

Realizacja celów szczegółowych Programu umożliwi osiągnięcie takich efektów, jak:

- uzyskanie zrozumienia i uznania wartości idei uniwersytetów ludowych przez społeczeństwo oraz organy rządowe i samorządowe odpowiedzialne za system oświaty,
- wzrost zainteresowania proponowaną ofertą edukacyjną wśród potencjalnych odbiorców oraz podniesienie wskaźnika uczestnictwa dorosłych w procesie uczenia się przez całe życie,
- rozwiązanie problemów z finansowaniem działalności programowej uniwersytetów ludowych,
- włączenie i wykorzystanie w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego potencjału i możliwości, jakie stwarza sprawdzona koncepcja wyższej szkoły ludowej zwanej uniwersytetem ludowym,
- zapewnienie środków na rozwój instytucjonalny działających uniwersytetów ludowych oraz na zwiększenie liczby placówek przez reaktywację wcześniej istniejących i tworzenie nowych placówek.

Program został zaplanowany w perspektywie lat 2020-2030. Realizacja Programu finansowana będzie z krajowych środków publicznych w ramach Funduszu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego utworzonego na podstawie art. 88a ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 847, z późn. zm.), którego dysponentem jest Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego. Zgodnie z nowelizacją ww. ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r., przychodem Funduszu Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego jest 4% wpływów z dopłat z gier objętych monopolem państwa. Środki te będą w znaczącej części stanowiły źródło finansowania realizacji niniejszego Programu.

„Program Wspierania Rozwoju Uniwersytetów Ludowych na lata 2020-2030” jest programem realizowanym przez Instytucję Zarządzającą tj. Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. Podejmowane działania będą planowane i koordynowane przez Biuro Programu oraz współpracujący z nim zespół ekspercki oraz partnerów.

Program będzie podlegał systematycznemu monitoringowi oraz okresowej ewaluacji. Monitoring będzie prowadzony z myślą o ocenie procesu wdrażania Programu. W trakcie prowadzonych działań będą się odbywać między innymi spotkania, seminaria

z wolontariuszami i organizatorami wolontariatu, szkolenia, podczas których uczestnicy będą mogli się wypowiedzieć na temat realizacji Programu, zaobserwowanych zmian, będą mogli zgłaszać postulaty i uwagi. Ewaluacja przeprowadzona będzie w kilku etapach podczas wdrażania Programu oraz po jego zakończeniu.

Proponuje się, aby uchwała weszła w życie z dniem podjęcia. Proponowany termin wejścia w życie projektowanej uchwały jest uzasadniony koniecznością jak najszybszego rozpoczęcia realizacji wskazanego Programu, w tym rozpoczęcia niezbędnych procedur konkursowych.

Projekt uchwały nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projekt uchwały nie zawiera przepisów technicznych, w związku z tym nie podlega notyfikacji zgodnie z przepisami dotyczącymi funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych.

Projekt uchwały nie wymaga przedłożenia instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie będzie miało wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych oraz średnich przedsiębiorców.

Projekt uchwały został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248). Żaden z podmiotów nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem w trybie przepisów o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa.